

Tekniske muligheter for fjerning av persistente organiske miljøgifter i fôr

FHF-dialogmøte «Fôrets påvirkning på miljø», Gardermoen 30/1-25.

Åge Oterhals

Seniorforsker, PhD

1999, January, Ghent, Belgium: Dioxin contamination of an animal-fat storage tank at fat-rendering plant. Fat used in poultry and pig feed with resulting contaminated food products on the market.

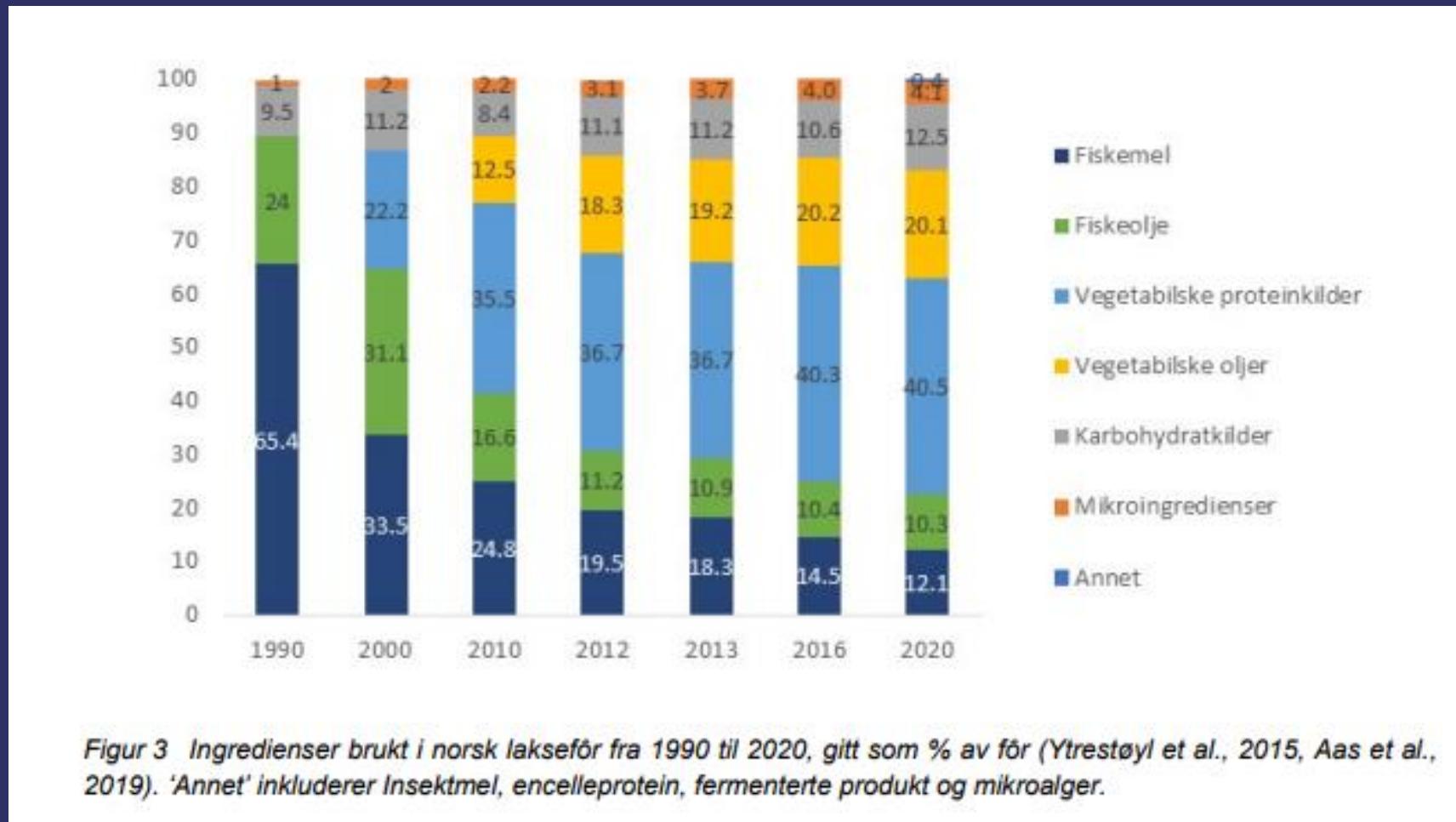
- The crisis began on May 27 when the Belgian Ministry of Agriculture informed the European Commission of the situation.
- The European Commission asked the Scientific Committee on Animal Nutrition (SCAN) and the Scientific Committee on Food (SCF) to evaluate the situation.

2000, November: SCAN report conclude that:

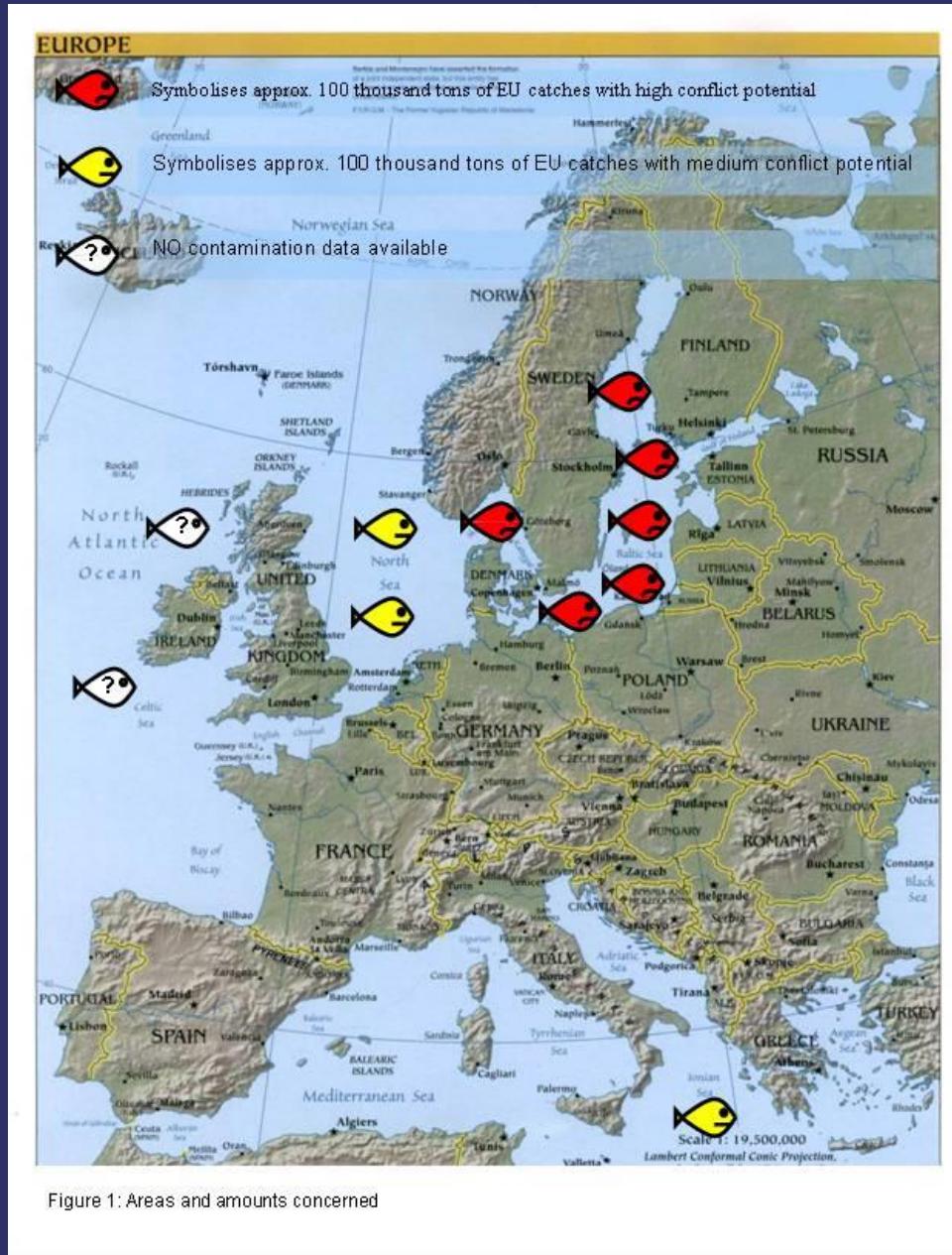
«Fishmeal and fish oil are the most contaminated feed materials with products of European fish stocks more heavily contaminated than those from South Pacific stocks»

«Greatest concerns arise from the use of fishmeal and fish oil of European origin in diets for farmed fish and where fishmeal is incorporated in diets of other food producing animals»

Andel fiskemel/olje i fôr til laks – historisk utvikling

Figur 3 Ingredienser brukt i norsk laksefôr fra 1990 til 2020, gitt som % av fôr (Ytrestøy et al., 2015, Aas et al., 2019). 'Annet' inkluderer Insektsmel, encelleprotein, fermenterte produkt og mikroalger.

Fishes and fishing areas of concern for fish meal/oil production

Baltic Sea

- Herring
- Sprat

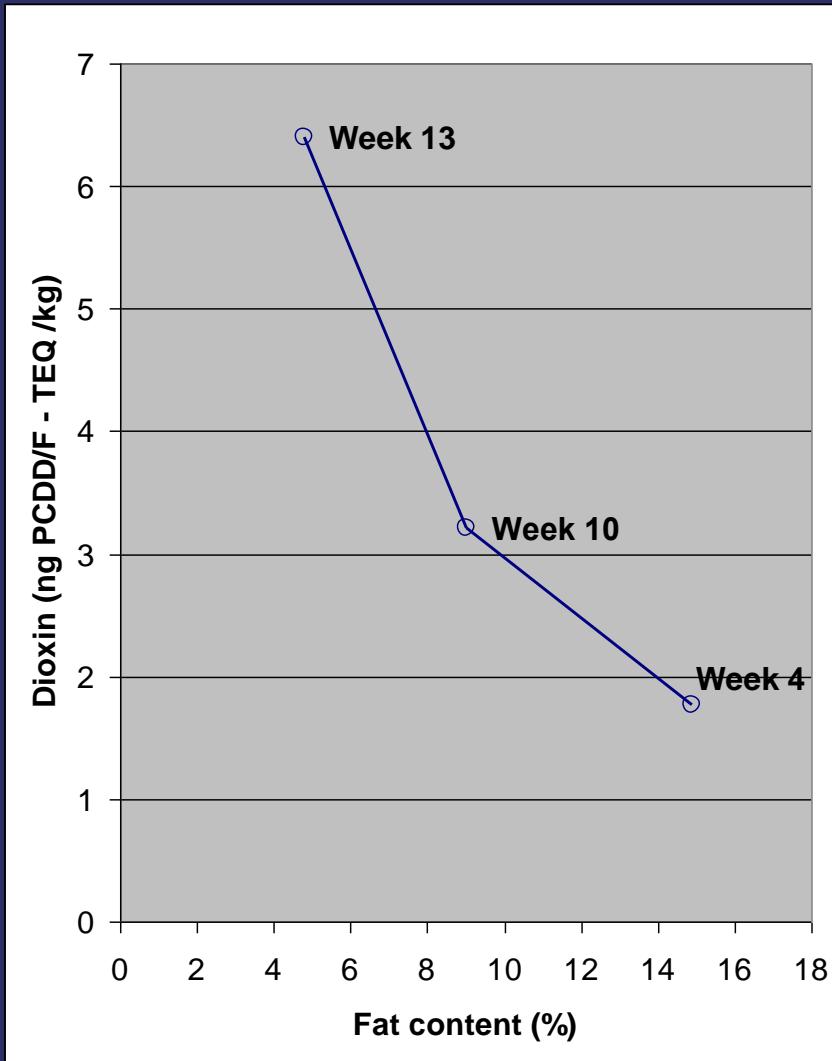
North Sea

- Herring
- Sprat
- Sand eel
- Blue whiting

Mediterranean Sea

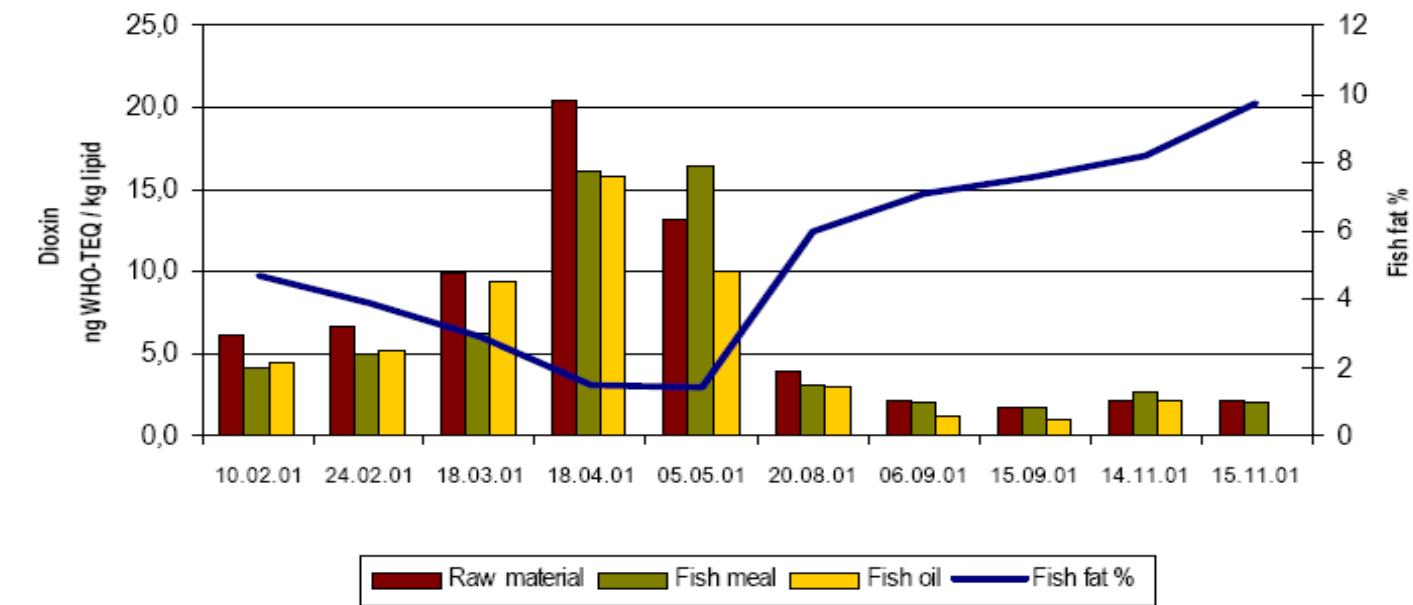
- no data

Lodde i Barentshavet 2000

Kolmule mel og olje 2002

Figure 7: Concentration of dioxin in all blue whiting samples, expressed on a lipid basis, together with the variation in fat level in the raw fish samples.

Mundell et al., 2003. Dioxin and PCB in four commercial important pelagic fish stocks in the North-East Atlantic.
[Http://www.nora.no](http://www.nora.no)

EU-strategi for redusert eksponering

- EU strategy (SCF, 2001) to reduce the average population intake to below 2 pg WHO-TEQ/kg bw and day.
- Integrated approach to reduce the level throughout the food chain from:
 - Feed ingredients
 - Formulated feed
 - Food products

Fiskaren 1/10-2004

TripleNine investerer 130 millioner DKr i renseanlegg for fiskeolje (aktivt kull) og fiskemel (heksanekstraksjon) ved fiskemelfabrikken i Esbjerg.

Fiskaren 1/10
kystens næringsavis

Årgang 84 • Nr 106 • Uke 40

Fredag 1. oktober 2004 • Løsnummer kr 15,- • Norden DKK 20,-

WWW.intrafish.no

SILDOLJE OG SILDNELSINDE
KJERREDUINKEN 16

SI43, FYLLINGSDALEN 8143

fredag

FERSE LAKS
Oppskrifter og oppskrifter

Kjønn: M - Kjønnsprosent av total
Alder: Årsopplag

Alder	M	K
31	10	10
32	10	10
33	10	10
34	10	10
35	10	10
36	10	10
37	10	10
38	10	10
39	10	10
40	10	10

Berget seg fra dramatisk brann

Terje Mathisen fra Sandefjord berget livet da rektoren hans brant.

Havforsker-tv til om laksefjorder

Havforskerne er skeptisk til nasjonale laksefjorder.

164 sjarker er blitt borte

164 har så langt takket ja til å kondemner båten sin.

FHL måtte krabbe tilbake

Det kjøpes etter krabber.

Klart for hummerfiske i dag
Side 12

- Selg sunnhet og øk salget av fisk
Side 15

Dansk dioksin-kupp!

Den største danske mel- og oljefabrikken, tripleNine, investerer 130 millioner danske kroner for å rense fiskemel og fiskeolje for dioksiner. Dermed kan oppdrettsbransjen få et fiskefør nesten helt uten miljøgifter.

Side 4 og 5

Maksimum tillatte nivå av PCDD/F- og PCDD/F-PCB-TEQ Commission Directive 2006/13/EC

	PCDD/F (ng WHO-TEQ kg ⁻¹)	PCDD/F-PCB (ng WHO-TEQ kg ⁻¹)
Fiskeolje		
- Fôr (12% vann)	6	24
- Mat	2	10
Fiskemel (12% vann)	1.25	4.5
Fiskefôr (12% vann)	2.25	7.0

Maksimum tillatt nivå og TEF-verdier revidert etter dette.

Nye TEF-verdier publisert i 2024.
Reviderte MPL-nivå forventes
publisert i 2025.

1) Commission Directive 2006/13/EC

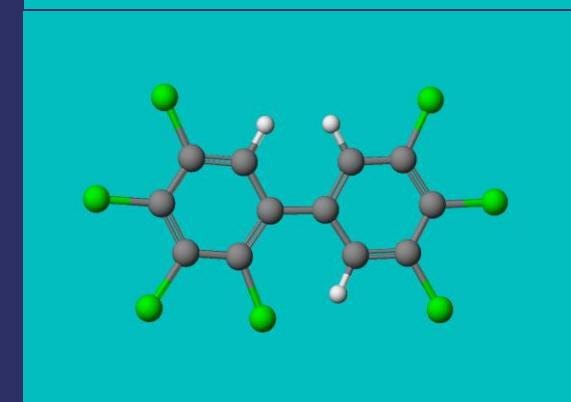
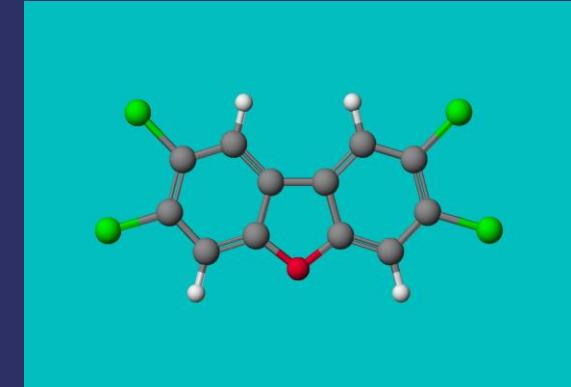
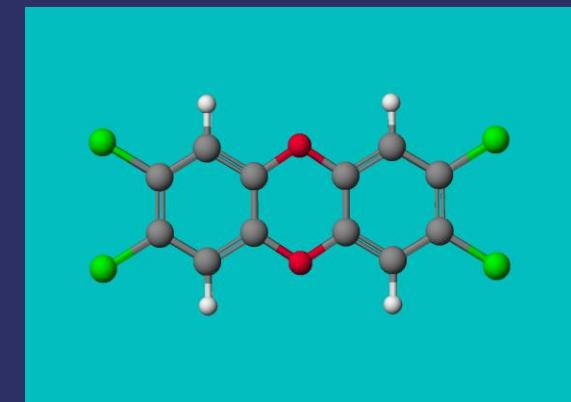
2) Commission Regulation (EC) No 199/2006

Rensing av fiskeolje

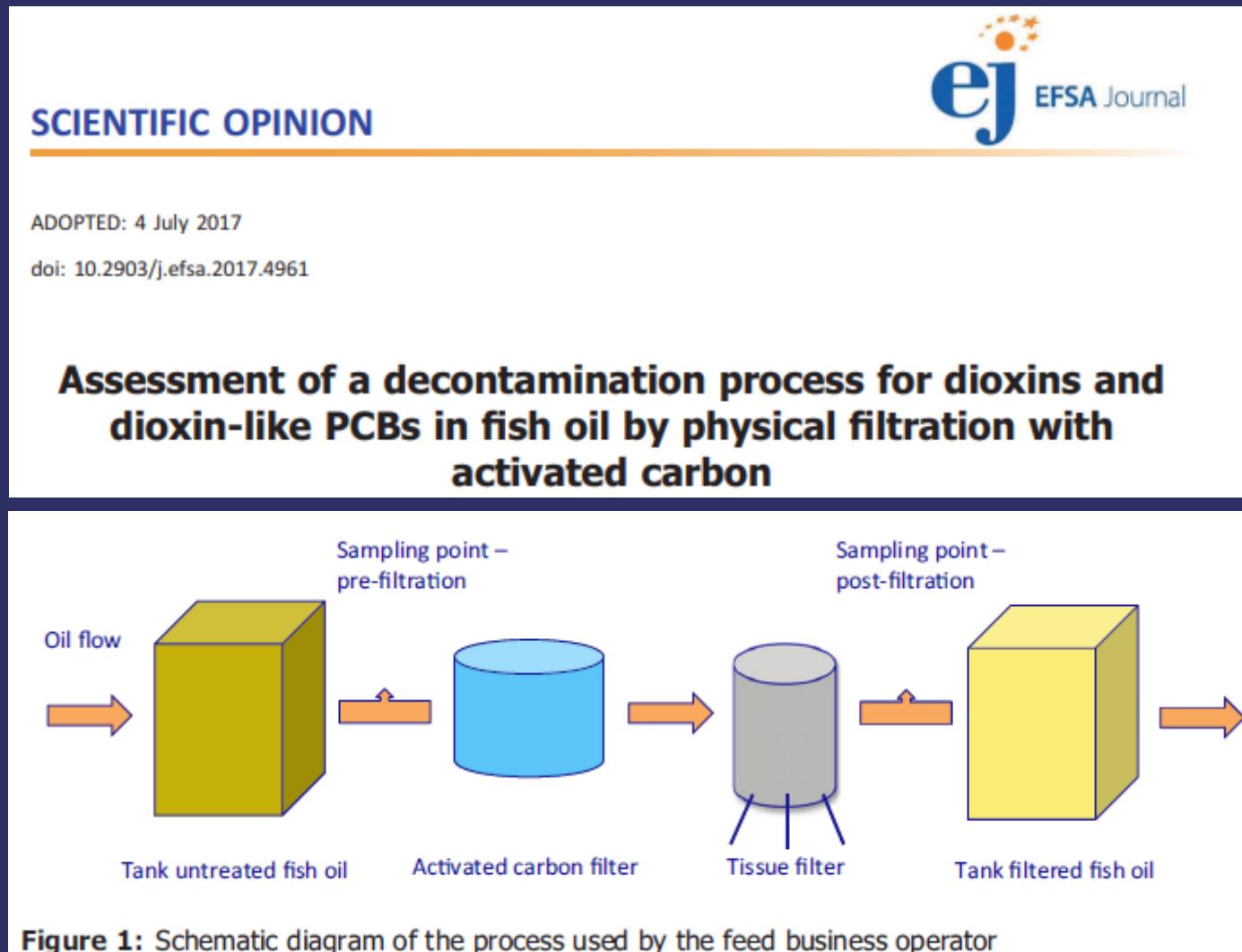
- Aktivt kull adsopsjon

- Vakuum damp-stipping (deodorisering)

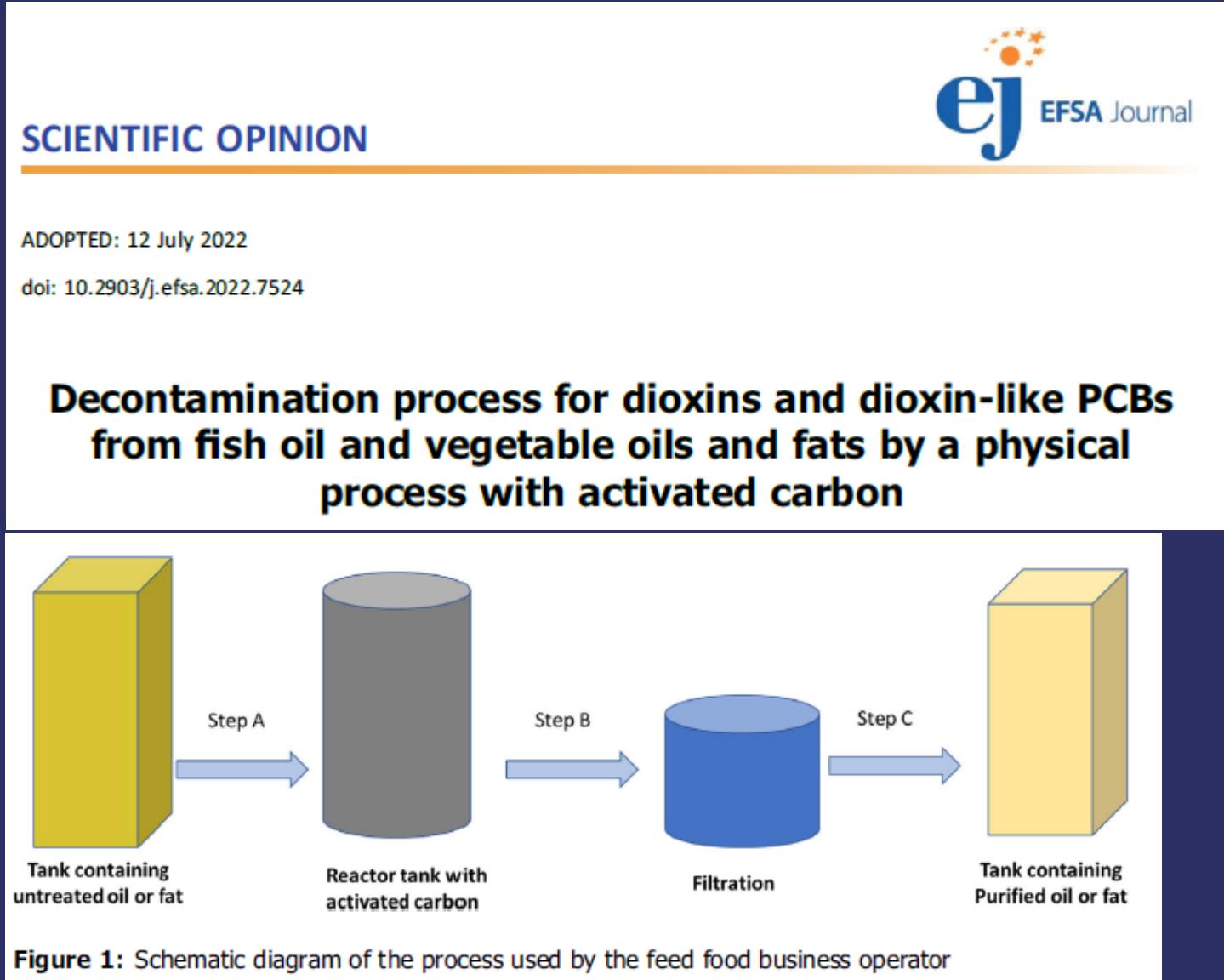
- Molekylærdestillasjon

DESOTEC activated carbon filter tank (MOBICON® 2000)

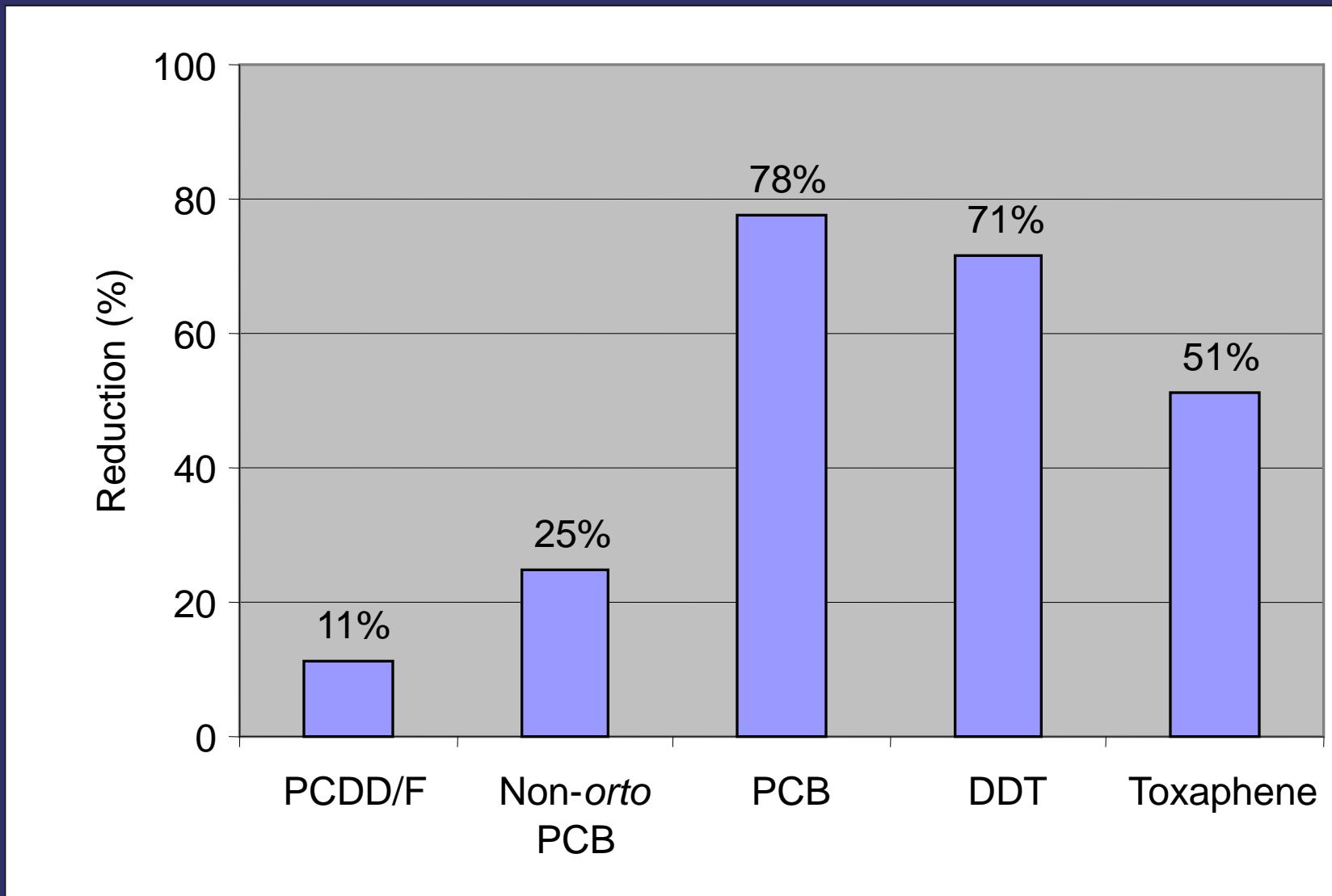
Batch-prosess

Konklusjon:

The procedure has the potential to reduce the concentrations of PCDD/Fs and DL-PCBs but not those of the NDL-PCBs.

Batch-deodorisering av fiskeolje (180 °C, 1 mbar)

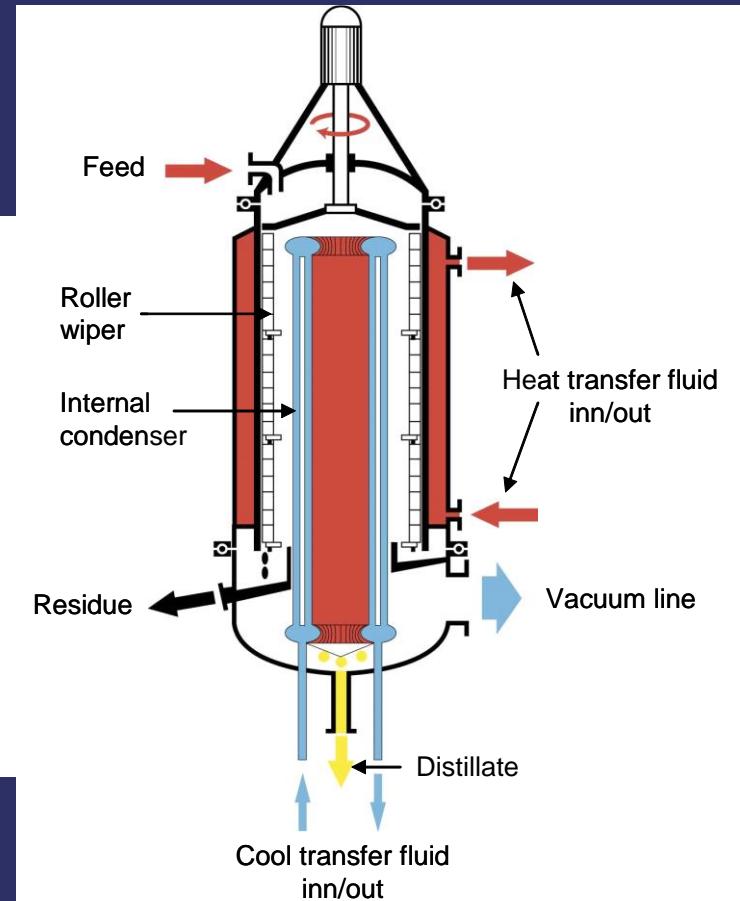

Molekylærdestillasjon

UIC KD6 pilotanlegg

3 kg/h, 220 °C, 0,005 mbar

pg TEQ/g	Dioxin		Dioxin-lignende PCB		Sum
	PCDD	PCDF	N-ortho PCB	M-ortho PCB	
Ubehandlet	2.6	6.1	9.2	2.6	20.5
SPD-behandlet	0.3	0.6	0.7	0.2	1.9
Reduksjon	89 %	90 %	92 %	91 %	91 %
+ 4% WF					
SPD-behandlet	0.09	0.12	0.12	0.03	0.4
Reduksjon	97 %	98 %	99 %	99 %	98 %

Oterhals et al., 2010. Modeling of a short-path distillation process to remove persistent organic pollutants in fish oil based on process parameters and quantitative structure properties relationships. Chemosphere 80:83–92.

Endring i kjemisk sammensetning og stabilitet etter rensing

	Aktivt kull behandling ^a	Molekylærdestillasjon
Fettsyre sammensetning	–	–
Frie fettsyrer	–	÷
Uforsåpbare forbindelser	NA ^b	÷
Vitaminer	÷	÷
Totox verdi (2xPV + AV)	–	(÷)
Oksidasjonsstabilitet	÷	÷

a) Maes et al., 2005. JAOCS 82(8):593-597.

b) NA = ikke analysert

Maes et al., 2005. Removal of Dioxins and PCB from Fish Oil by Activated Carbon and Its Influence on the Nutritional Quality of the Oil. JAOCS 82: 593-597.

Oterhals et al., 2007. Optimization of activated-carbon based decontamination of fish oil by response surface methodology. Eur. J. Lipid Sci. Technol. 109:691-705.

Oterhals og Berntssen, 2010. Effects of Refining and Removal of Persistent Organic Pollutants by Short-Path Distillation on Nutritional Quality and Oxidative Stability of Fish Oil. J. Agric. Food Chem. 58:12250–12259 .

Rensing av fiskemel

- Ekstraksjon med organisk løsemiddel
- Økt fettseparasjon i fiskemelprosessen
- Ekstraksjon med triglyserid-olje
(plante eller fiskeolje)

TripleNine Esbjerg is located right out to the North Sea at the Danish west coast.

TripleNine Esbjerg holds various facilities

- Storage and mixing facilities
- Meal and oil cleaning facilities
- Processing of phospholipids and value added special products

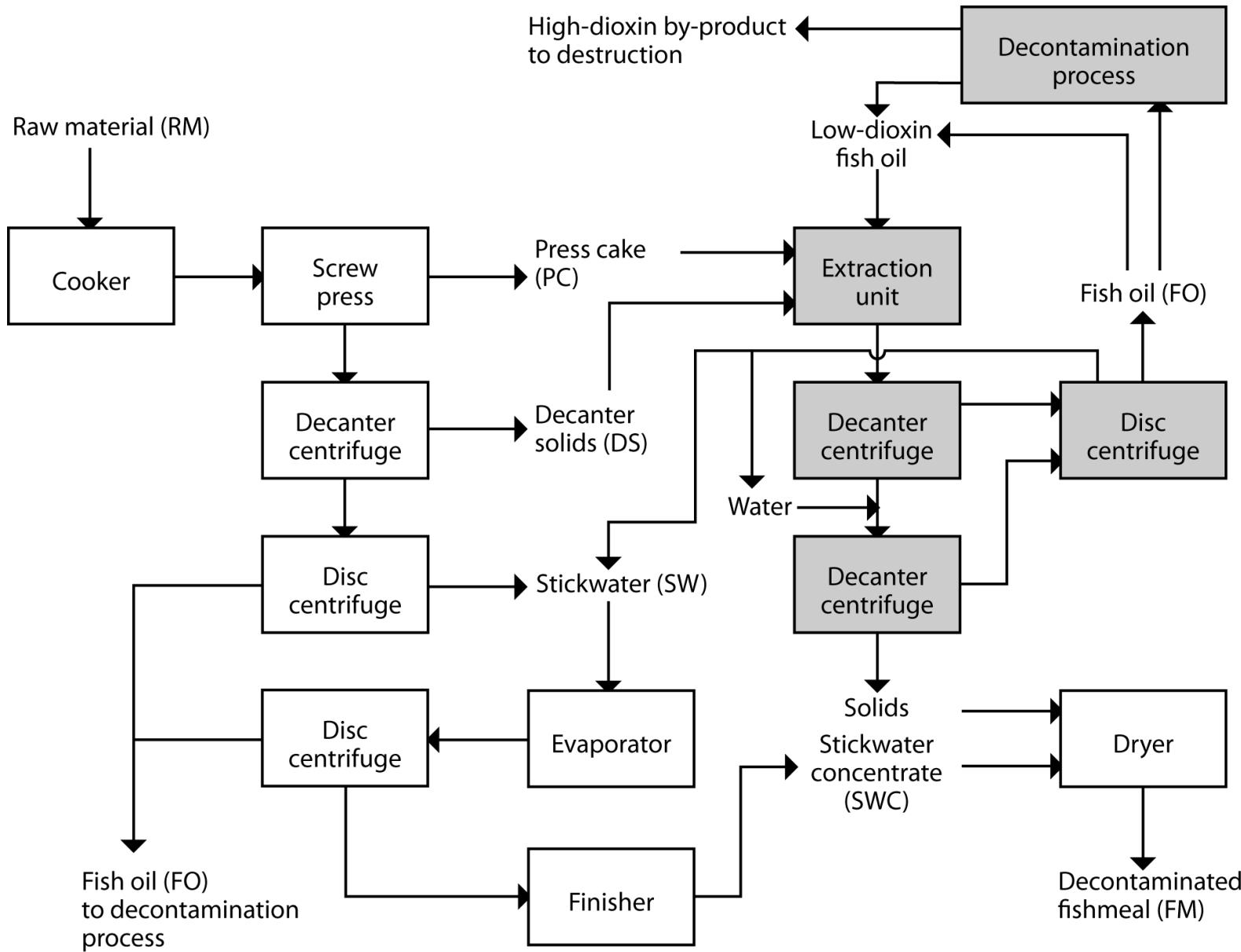
Our sales, logistics and administration are also placed in Esbjerg.

Capacity

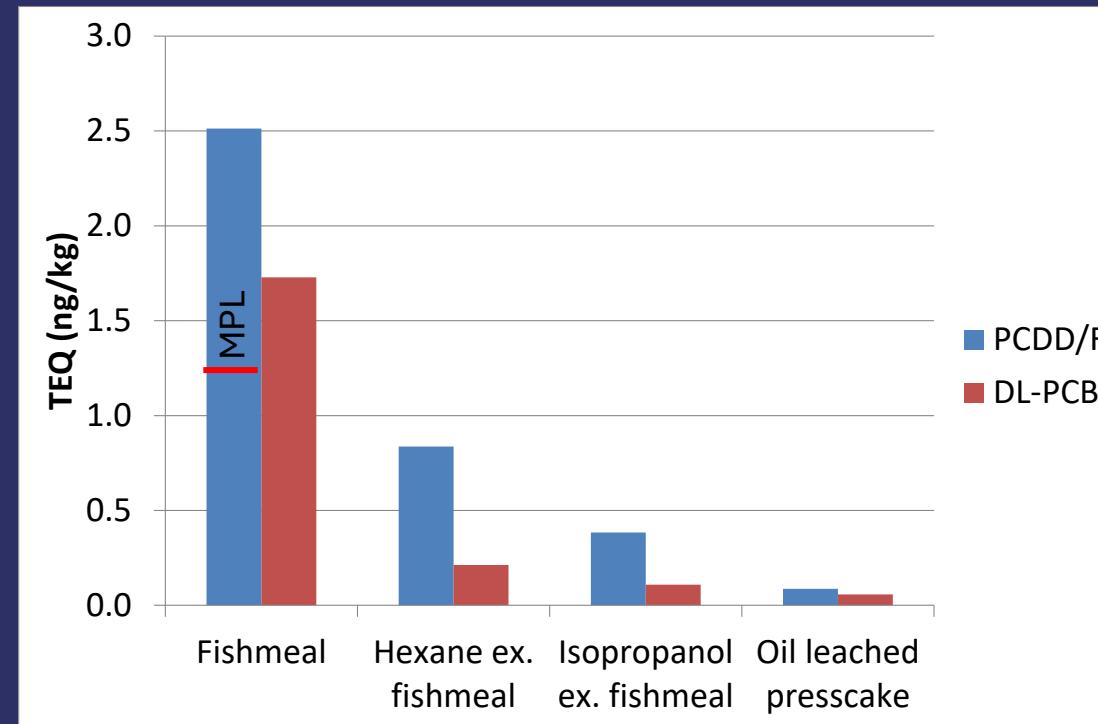
- Annual handling: 30,000 tonnes of fish meal and 25,000 tonnes of fish oil.

Prosess- flytskjema

Sammenligning ekstraksjon av fiskemel med organisk løsemiddel og soyaolje

	BL&D-fat/DM (%)	PCDD/F-PCB-TEQ reduction (%)
Fiskemel	14.5	---
Heksan-ekstrahert fiskemel	3.1	75
Isopropanol-ekstrahert fiskemel	1.7	88
Olje-ekstrahert presskake	14.4	97

Oppsummering

- Finnes alternativ og meget effektiv teknologi for rensing av PCDD/F og DL-PCB i fiskeolje og fiskemel.

- Dersom behov kan samme type teknologi anvendes på andre oljetyper og proteinråvarer.

Takk for oppmerksomheten!

Nofima - www.nofima.no

The Norwegian Institute of Food, Fisheries and Aquaculture Research

aage.oterhals@nofima.no